

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Vårt datum: 2026-08-31**Vårt diarienummer:** ADM/2026:318**Ert datum:** 2026-05-22**Er beteckning:** A2026/00510

Kopia till Utbildningsdepartementet

Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet.

CSN ser positivt på förslaget om förbud mot att använda barn som tolk och instämmer i utredningens bedömningar i denna del.

När det gäller förslaget om tolkavgift anser CSN att det underlag som utredningen presenterar inte på ett tydligt sätt ger stöd för bedömningen att den föreslagna regleringen i lagen om tolkavgift kan uppfylla lagens syfte att stärka incitamenten för enskilda att lära sig svenska. Vidare vill CSN lyfta följande synpunkter i denna del.

1 Författningsförslag

CSN noterar att 1 § i förslagen till lag och förordning om tolkavgift är likalydande vilket skapar en viss otydlighet när det gäller hur de förhåller sig till varandra. CSN anser vidare att förslaget som bemyndigar regeringen att kunna föreskriva om undantag från skyldigheten att betala tolkavgift inte gör lagstiftningen tillräckligt transparent. Att en sådan möjlighet i vissa fall ska finnas för den som har en bestående funktionsnedsättning borde kunna framgå redan av lag.

5.2.1 Myndigheter som avropar på Kammarkollegiets ramavtal

I tabell 5.4 framgår de 20 myndigheter som avropat mest på Kammarkollegiets ramavtal 2024 och där listas CSN med en kostnad om 678 289 kronor.

Beloppet som anges i utredningen är felaktigt. Enligt CSN:s siffror uppgick myndighetens kostnader för tolk till ca. 18 000 kronor för 2024.

11.2.7 Personer som vistas i Sverige utan tillstånd

CSN bedömer att myndigheten hanterar ärenden som avser personer som vistas i Sverige utan tillstånd, till exempel när det gäller återbetalning av dessa personers lån. Eftersom CSN:s kontakt med enskilda nästan uteslutande sker via telefon kommer det vara svårt för myndigheten att veta om en person vistas i Sverige utan tillstånd. CSN anser därmed att undantaget där tolkavgift ska debiteras för enskilda som vistas i Sverige utan tillstånd oavsett

folkbokföringstid blir utmanande att tillämpa. Hur den kontrollen ska gå till bör beläggas i det fortsatta beredningsarbetet.

11.3.4 Tolkavgift ska endast tas ut inom ramen för handläggningen av ett ärende

Utredningens förslag innebär att tolkavgift endast ska tas ut inom ramen för handläggningen av ett ärende och inte vid faktiskt handlande. Inom CSN:s verksamhet bör faktiskt handlande främst avse den service som myndigheten ger via telefon. Det kan då vara svårt att avgöra om tolkbehovet uppstår inom ramen för denna service eller om frågorna rör ett ärende och det därför kan bli fråga om uttag av tolkavgift. CSN ser behov av att frågor kring hur denna bedömning ska göras tydliggörs ytterligare i den fortsatta beredningen av förslagen och även med utgångspunkt från att kontakter nästan uteslutande sker per telefon och inte vid fysiska möten.

11.5 Tolkavgift ska tas ut en gång per ärende

I betänkandet föreslås att tolkavgift ska tas ut en gång per ärende. Vad som ska ses som ett ärende är inte alltid tydligt och hur en myndighet väljer att hantera olika former av ansökningar och dela upp dessa i ärenden kan variera. Det finns till exempel möjligheter till omprövning och inom studiestödsområdet är dessa i stort sett obegränsade. Hur avgränsningen ska göras vid bedömningen av om det är fråga om ett ärende när det gäller uttagande av tolkavgift bör beskrivas närmare i den fortsatta beredningen av förslaget.

Även när det gäller frågor om sekretess och behandling av personuppgifter framstår det som oklart om de regler som gäller för det aktuella ärendet även blir tillämpliga i ett ärende om tolkavgift. I ärenden om studiestöd gäller ett rakt skaderekvisit för alla uppgifter medan det för ärenden om tolkavgift ska gälla ett omvänt skaderekvisit när det gäller uppgifter om enskilds hälsotillstånd. När uppkommer ett ärende om tolkavgift, är det vid beslut om att anlita tolk eller är det när avgiften ska tas ut? Eftersom bedömningen av behovet av tolk innebär en tillämpning av förvaltningslagens regler i ett ärende om studiestöd måste de uppgifter som hör samman med den prövningen, enligt CSN:s mening, vara en del av det ärendet. Om en tolkavgift blir aktuell blir det fråga om ett särskilt ärende för att besluta om en sådan och de uppgifter som då behandlas bör normalt endast vara det faktum att tolk använts och att det finns grund för att ta ut en tolkavgift, dvs hur lång tid personen varit folkbokförd i Sverige. CSN har därför svårt att se att den föreslagna bestämmelsen i 40 kap. 7 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) kommer att få någon praktisk betydelse hos andra myndigheter än Specialpedagogiska skolmyndigheten.

13 Tolkavgiftens storlek och disponering

I betänkandet jämförs den föreslagna tolkavgiften i vissa bemärkelser med patientavgiften men CSN noterar att i andra avseenden finns viktiga skillnader. Den myndighet som använder tolk ska besluta om tolkavgift och det ska vara möjligt att överklaga ett sådant beslut. När det gäller betalning av avgiften har CSN svårt att se att den kan jämföras med hanteringen av patientavgifter.

Utredningens bedömning är att det saknas skäl att specialdestinera tolkavgiften. I betänkandet finns inga författningsförslag när det gäller hanteringen av avgiften efter att den beslutats. CSN ifrågasätter om det inte bör anges i

REMISSVAR

författning vem som ansvarar för att kräva in avgiften, till vem avgiften ska betalas och vad som gäller i de fall avgiften inte betalas. En jämförelse kan göras med regleringen av sanktionsavgifter i 108 a kap. socialförsäkringsbalken. Om obetalda tolkavgifter ska hanteras av myndigheterna kommer det att innebära konsekvenser som bör beskrivas i det fortsatta beredningsarbetet. CSN anser slutligen att det finns skäl att överväga om avgiften ska falla bort efter viss tid om den inte betalats.

17.1.1 En ny sekretessbestämmelse

CSN ifrågasätter betydelsen av den föreslagna bestämmelsen hos myndigheter som anlitar tolk, se även ovan under 11.5. Utredningen anger att något undantag från sekretessen för beslut i ärenden om tolkavgift inte bör införas då det av besluten framgår att den enskilde har behov av tolk. CSN har svårt att se att den omständigheten att en tolk har anlåtats kan komma att omfattas av sekretess. Prövningen av om en tolk är nödvändig görs inom ramen för handläggningen av ett ärende i enlighet med 13 § förvaltningslagen och när en tolk anlitas kommer det att framgå i det ärendet och omfattas av den sekretessreglering som då gäller. En sekretessbestämmelse som gäller ärenden och beslut om tolkavgift får då en begränsad betydelse.

17.2.5 Kompletterande dataskyddsreglering

Utredningen gör bedömningen att kompletterande dataskyddsregleringar, bland annat studiestödsdatalagen (2009:287) inte hindrar att myndigheter behandlar personuppgifter i ärenden om tolkavgift. Mot bakgrund av vad CSN lyft ovan under 11.5 om hur ett ärende om tolkavgift förhåller sig till det ärende som tolken använts framstår det som oklart vilken dataskyddsreglering som blir tillämplig för ärenden om tolkavgift. Studiestödsdatalagen gäller vid personuppgiftsbehandling i studiestödsverksamheten men inte för handläggning av ärenden om hemutrustningslån. För dessa gäller dataskyddsförordningen och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Frågan om ärendet om tolkavgift ska anses vara en del av handläggningen av ett avslutat ärende om till exempel att bevilja anstånd med betalning av ett lån eller ett ärende som handläggs i enlighet med den föreslagna lagen om tolkavgift bör tydliggöras vid den fortsatta beredningen av förslagen.

Beslut om detta remissvar har fattats av generaldirektören Christina Henryson efter föredragning av utredaren Patric Peippo och verksjuristen Cecilia Ljung i närvaro av verksjuristerna Åsa Bergdahl och Martina Ledin. I arbetet med remissvaret har även kontrollrarna Thomas Löfqvist, Linda Stenmark, Stefan Haldin och Magnus Wällström, verksamhetsutvecklarna Stefan Nilsson, Maria Skägg, Mattias Berntsson och Anna-Carin Eriksson samt språkkonsulten Helena Elfvendal deltagit.

Christina Henryson

Patric Peippo

Cecilia Ljung